





# Een voedselvisie: Hoe pakken we het aan? In 3 'simpele' stappen

Een voedseltransitie in 3 'simpele' stappen

Begrijp het  
voedsel systeem



Begrijp de  
voedseltransitie



Begrijp je rol &  
verantwoordelijkheid



# Stap 1: Begrijp het voedsel systeem

Een voedseltransitie in 3 'simpele' stappen

Begrijp het  
voedsel systeem



Begrijp de  
voedseltransitie



Begrijp je rol &  
verantwoordelijkheid



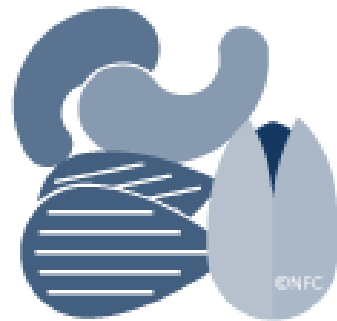
# Wat doet een goed 'voedselsysteem' eigenlijk?

De productie laten toenemen ...

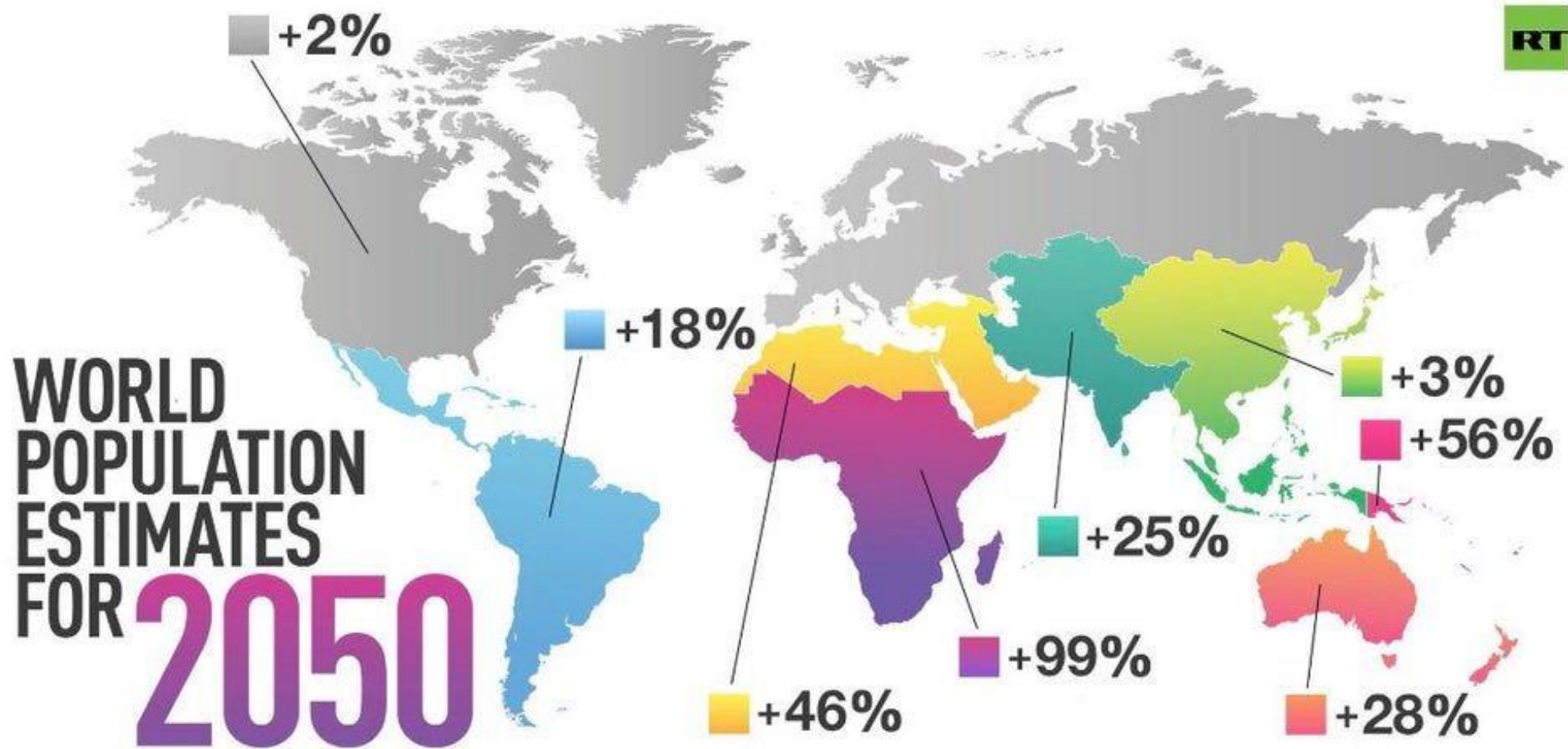
... van veilig en gezond voedsel ...

... binnen de  
natuurlijk grenzen  
...

... op een  
inclusieve manier.

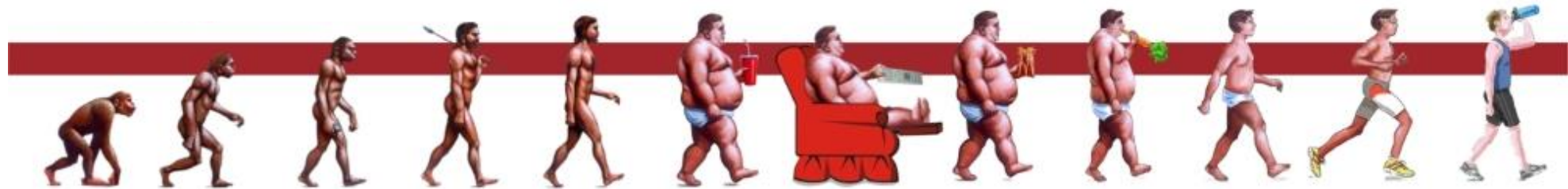


In 2050 zal de wereldbevolking toenemen tot 9 miljard



# Mensen zullen gemiddeld meer calorieën gaan eten

## Nutrition transition model (Popkin)



Jager  
verzamelaars

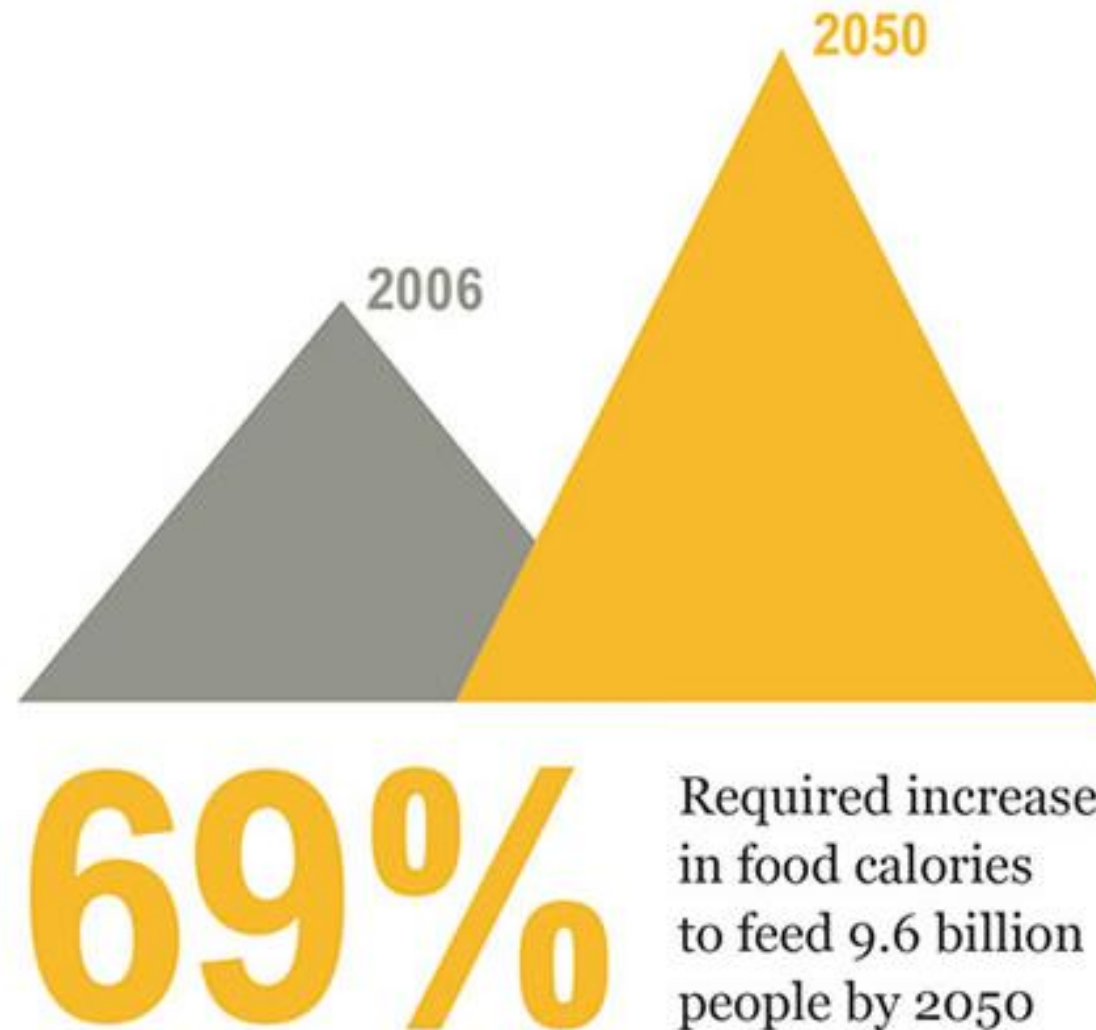
Arbeidsintensieve  
landbouw met  
periodes van  
honger

Geïndustrialiseerde  
landbouw,  
stijgende  
inkomens, geen  
honger meer

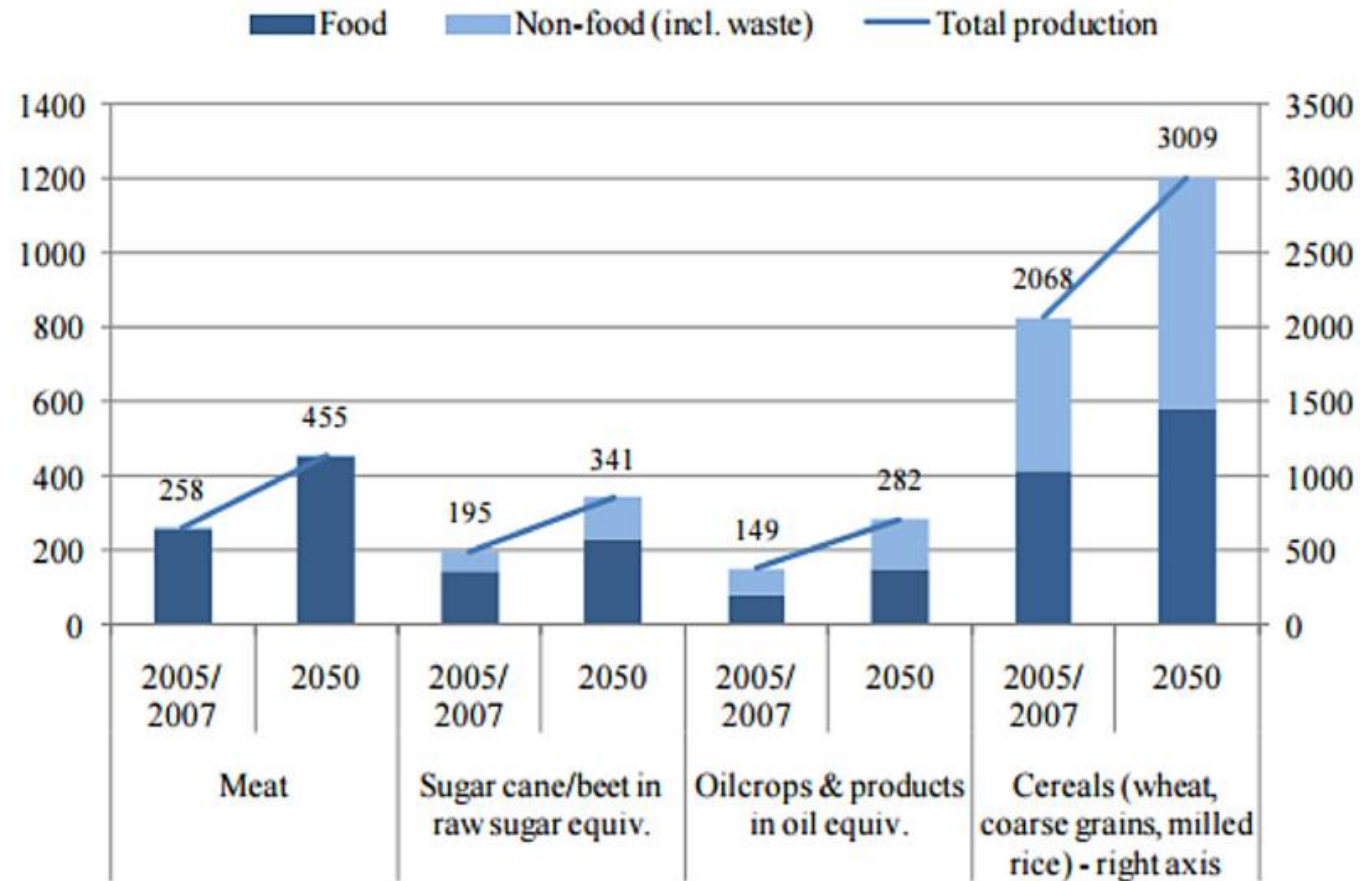
Westers  
eetpatroon met  
hoge inname van  
suikers en vetten

Gezond  
eetpatroon en  
meer actieve  
levensstijl

# Voedselproductie zal daardoor moeten toenemen met 69% (FAO)

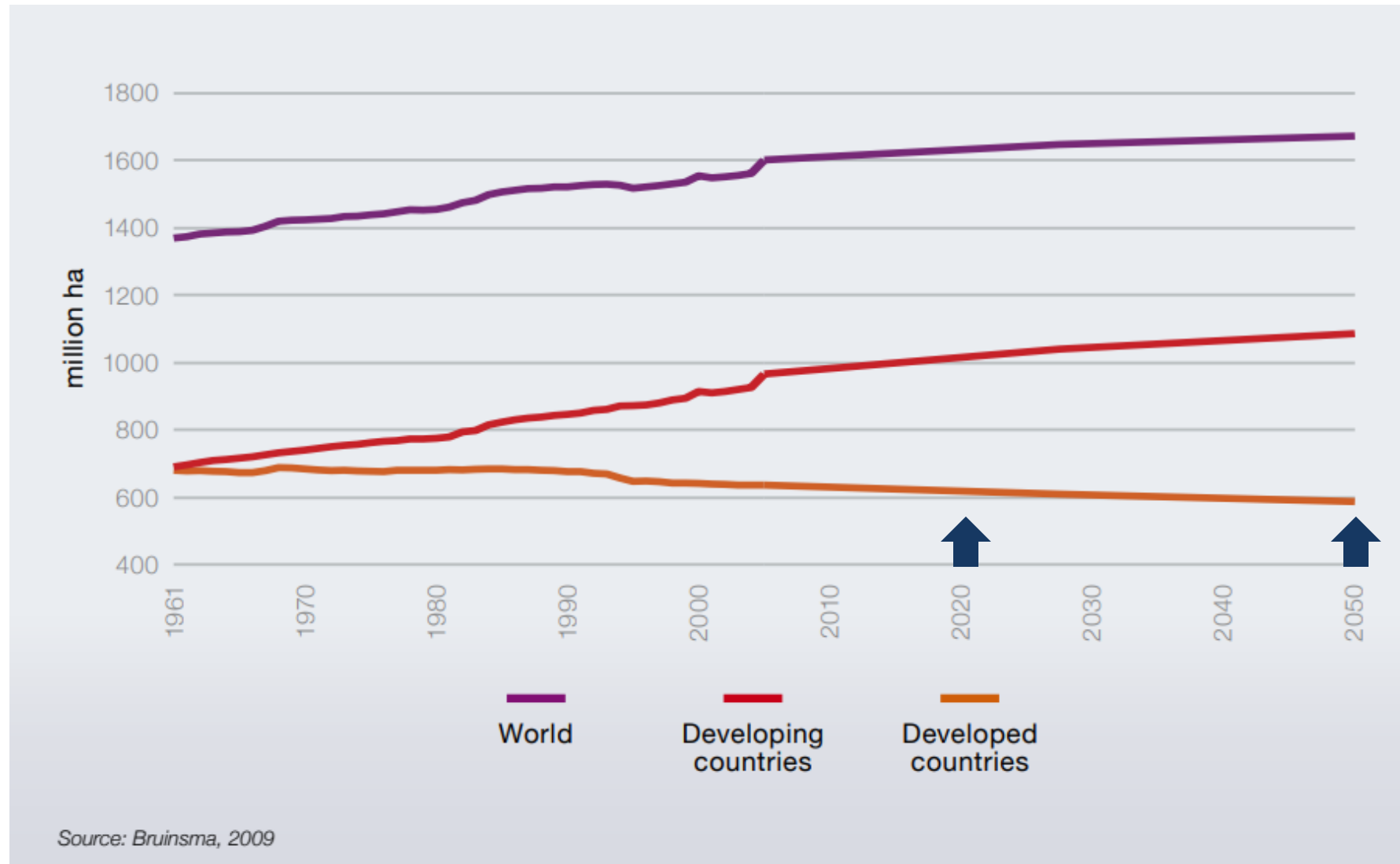


# Productie en consumptie van vlees zal bijna verdubbelen

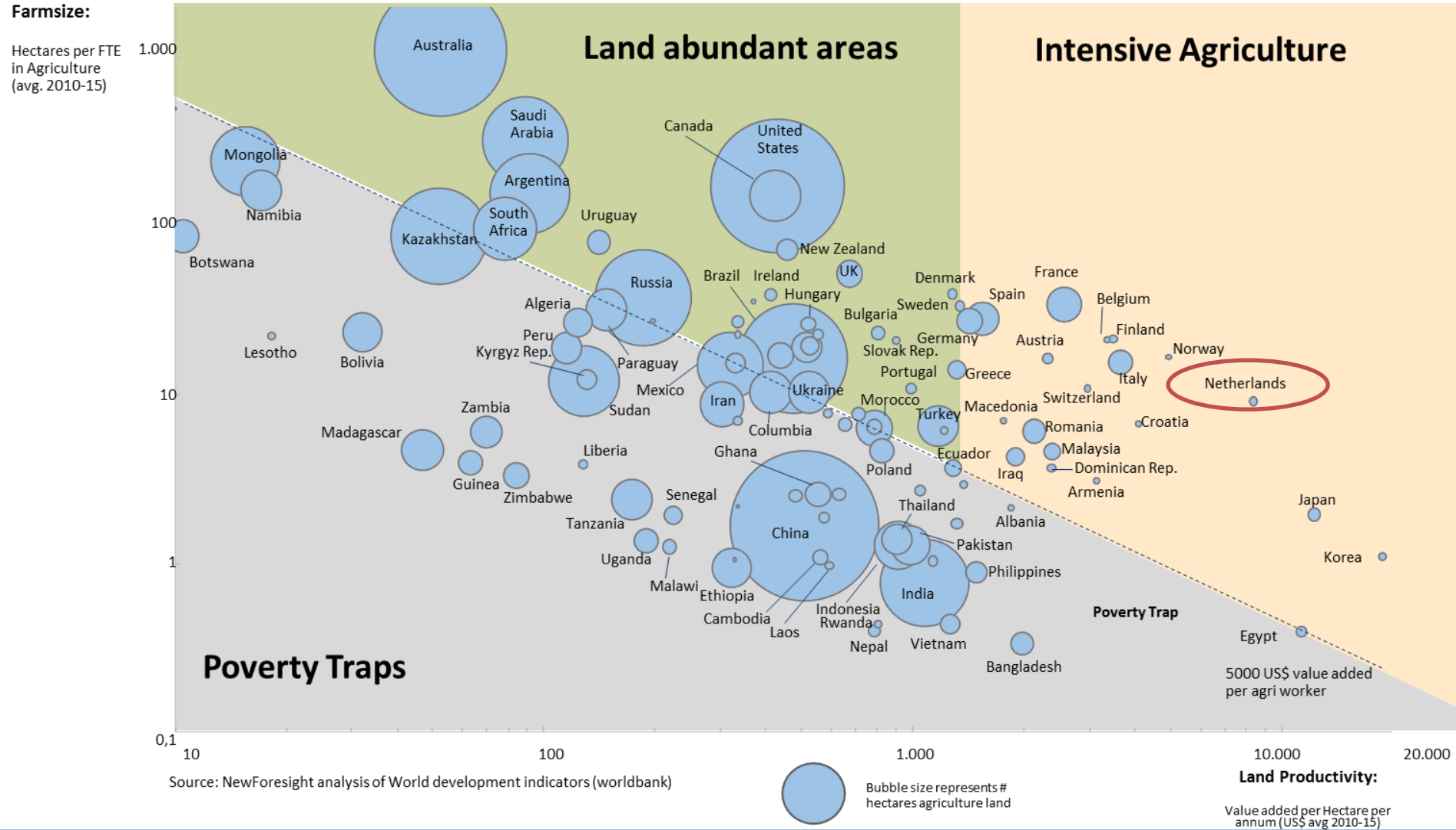




# Terwijl de beschikbare landbouwgrond nagenoeg hetzelfde blijft



# Er zijn drie soorten 'landbouw productie landscapes'



# Nederland behoort tot de intensieve landbouw landen

**Farmsize:**  
Hectares per  
farmworker  
(avg. 2010-15)



## Intensieve landbouw

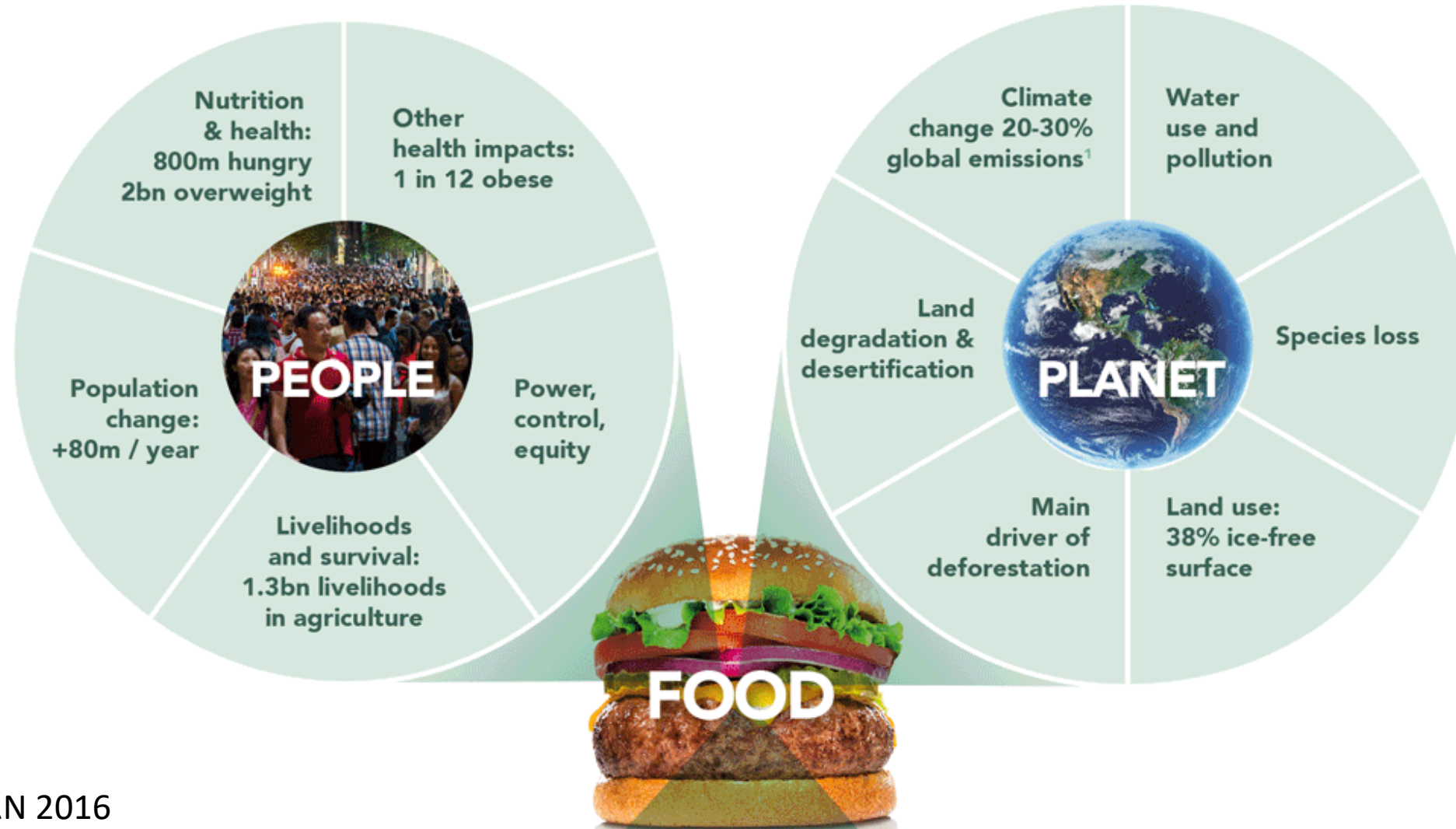
- 1% van boeren
- Op 2% landbouwgrond,
- Voeden 6% van wereldbevolking,
- En zijn verantwoordelijk voor 15% van de totale toegevoegde waarde

### Land Productivity:

Value added per Hectare per annum (US\$ avg 2010-15)

Bron: NewForesight analysis of World development indicators (World Bank)

# Het huidige voedselsysteem leidt tot serieuze uitdagingen





# Het voedselsysteem in 1 simpel en overzichtelijk plaatje ...

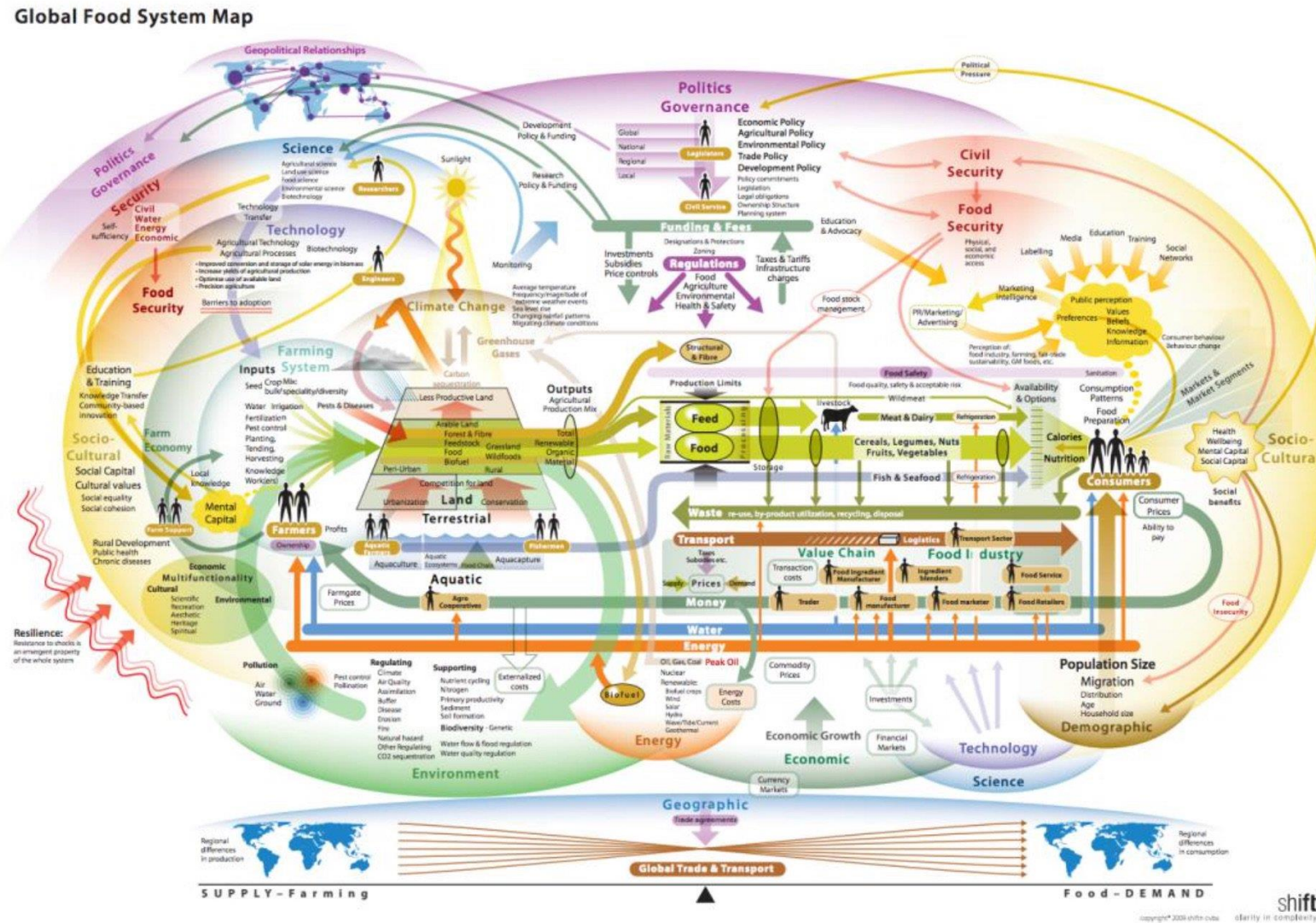
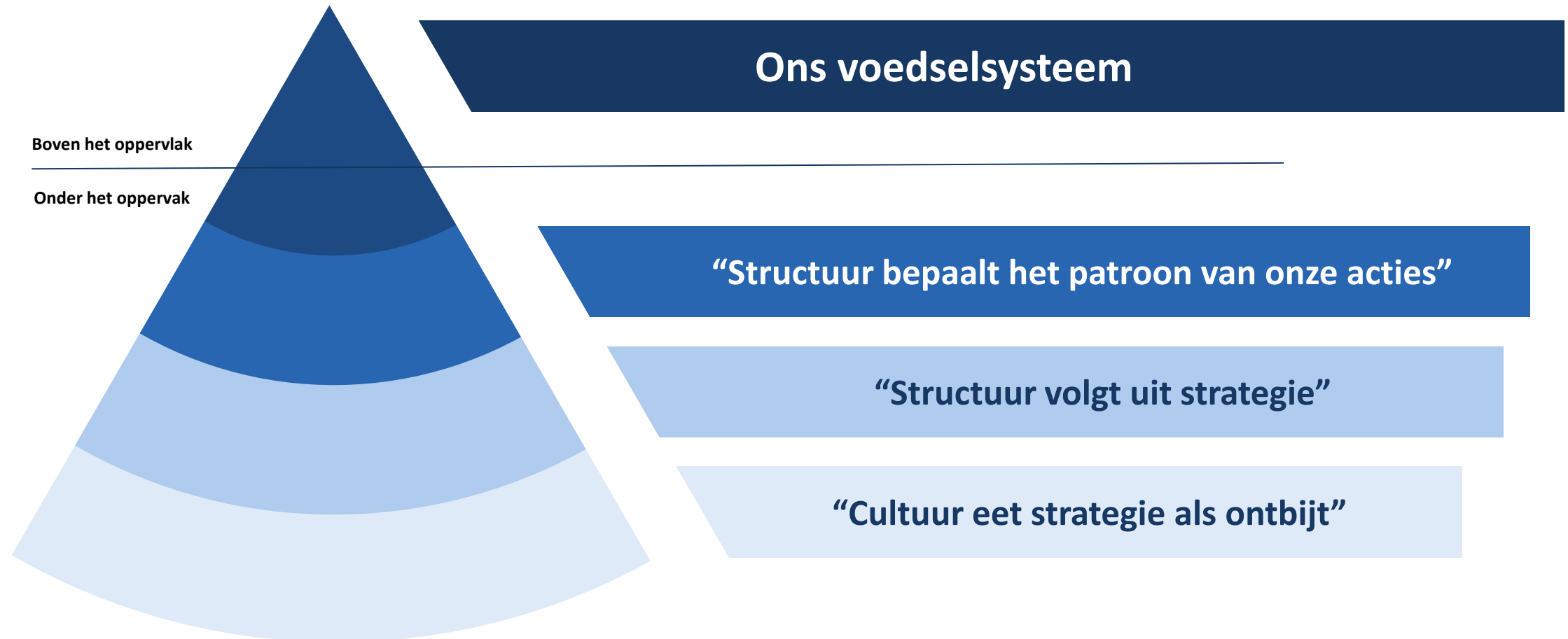


Figure 1: Global Food System Map<sup>3</sup>. Source: ShiftN, 2009

# Samenvatting:



# NewForesight ziet 7 systemische uitdagingen in ons voedselsysteem



Consumptie

Ongezonde belasting-, subsidie- en ander soort regels hinderen systemische verandering

Consumenten staan ver van de productie van voedsel, hebben weinig kennis en hebben er geen belang bij om gezonde en duurzame keuzes te maken



Waardeketen

Grote bedrijven concurreren voornamelijk op standaardisatie, laagste prijs en vrijwel niet op kwaliteit (smaak, nutritionele waarde en milieu impact) voor landbouw 'commodities'



Productie

94% zit vast in een armoede val

5% gebruikt 42% van hun land niet

1% heeft er belang bij externaliteiten te negeren

# NewForesight's voedselvisie



Consumptie

Promoot gezonde eetpatronen, inclusief afname dierlijk eiwit

Halveer voedselverspilling bij consumenten en retail

Stimuleer bereidheid voor het betalen van echte prijs

Optimaliseer conversie van biomassa naar voedsel

Stimuleer lange termijn relaties en verminder voedselverspilling in de keten

Ontwikkel netto positieve business modellen

Pas regelgeving, subsidies en belasting aan om externaliteiten aan te pakken

Land en water planning naar een klimaat neutraal landschap met biodiversiteit



Waardeketen



Productie



# Stap 2: Begrijp de voedseltransitie

Een voedseltransitie in 3 'simpele' stappen

Begrijp het  
voedsel systeem



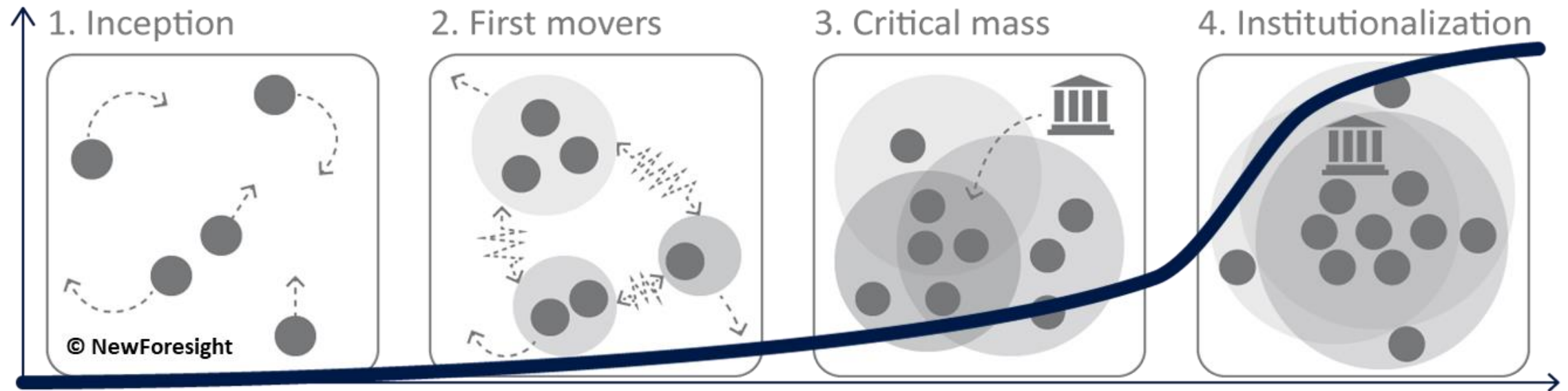
Begrijp de  
voedseltransitie



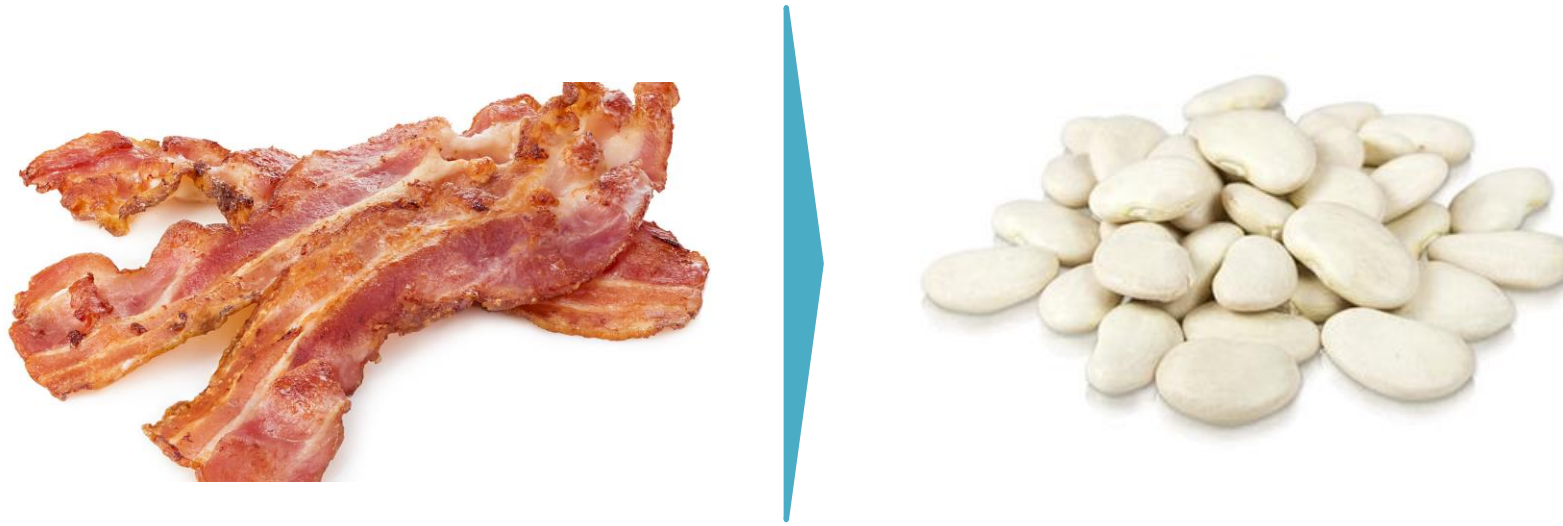
Begrijp je rol &  
verantwoordelijkheid



# Een transitie verloopt in fases



# Case studie – van spek naar bonen



In opdracht van: Uitgevoerd door:



Inhoudelijke steun van:



# De eiwittransitie bestaat uit 3 deeltransities

## Evenwichtige verhouding plantaardig / dierlijk eiwit

Consumptie –  
Betere voedselomgeving



Productie –  
Meer plantaardig

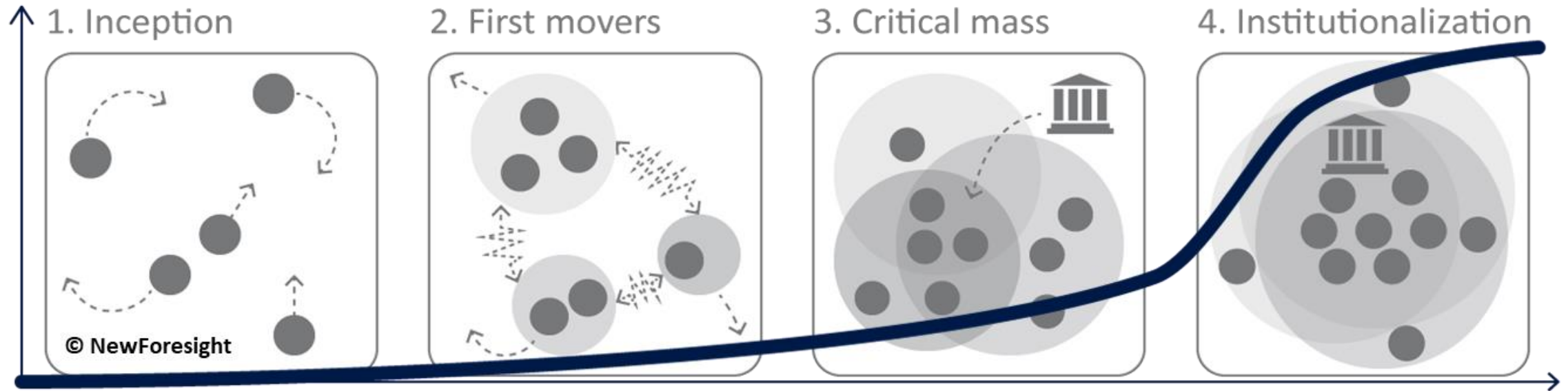


Productie –  
Minder dierlijk





# Deeltransities bevinden zich in verschillende fases



Consumptie – Betere voedselomgeving

- Productie – Meer plantaardig

Minder dierlijk

# Wie doet wat?

## Evenwichtige verhouding plantaardig / dierlijk eiwit

**Consumptie – Betere Voedselomgeving**

**Productie – Meer plantaardig**

**Productie - Minder dierlijk**

Europese Unie

Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit

Wageningen University

Nationale Eiwitstrategie(Overheid)

Growing Green Proteins

True Animal Protein Price Coalition

Green Protein Alliance (GPA)

Green Deal

Transitiecoalitie Voedsel

Protein Competence Center

The Protein Cluster

Smart Food Alliance

Food Valley

Alliantie Verduurzaming Voedsel

Even Geen Vlees

Voedingscentrum

Dutch Cuisine

Groene Eiwitversneller

# Verbeter voedselomgeving

## Vergroot beschikbaarheid producten

- Verbeter voedselomgeving
- Meetbare doelstellingen voor aanbieders
- Reguleer voedselomgeving
- Vergroot prijs-competitiviteit

## Verbeter informatie en promotie

- Stimuleer bewustwording en kennis
- Genuanceerde boodschap
- Doelgroep specifiek
- Daling totale eiwitconsumptie

# Vergroot productie plantaardige eiwitten

## **Vergroten lokale productie**

- Verbeter business case
- Stimuleer kwaliteitsverbetering

## **Nieuwe / alternatieve eiwitbronnen**

- Flexibiliseer wetgeving
- Stimuleer innovatie



# Stap 2: Begrijp je rol en verantwoordelijkheid

Een voedseltransitie in 3 'simpele' stappen

Begrijp het  
voedsel systeem



Begrijp de  
voedseltransitie



Begrijp je rol &  
verantwoordelijkheid



# Iedere stakeholder heeft verschillende rollen en verantwoordelijkheden per fase

	1. Inception	2. Competitive advantage	3. Pre-competitive collaboration	4. Institutionalization
<b>Government</b> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>Embrace the crisis</li> <li>Communicate a long-term vision</li> <li>Make space for experiments and fund projects</li> <li>Identify solution principles</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Emphasize long-term vision</li> <li>Challenge market actors on principles</li> <li>Be a launching customer</li> <li>Recognize market leaders</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Develop policy goals and measures</li> <li>Support platforms Influence behavior of consumers</li> <li>Change tax incentives</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Show political leadership</li> <li>Announce legislation</li> <li>Create the new normal</li> <li>Remove the laggards</li> </ul>
<b>Industry</b> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>Stop denying the issue</li> <li>Partner with NGOs or other stakeholders</li> <li>Identify solution principles</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Develop sustainable business models</li> <li>Engage value chains</li> <li>Participate in rankings</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Communicate a non-competitive agenda</li> <li>Form or join platforms</li> <li>Develop a sector strategy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lobby for the new normal</li> <li>Recognize leading politicians</li> <li>Comply with legislation</li> <li>Take on subsequent issues</li> </ul>
<b>NGOs</b> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>Raise awareness about the crisis</li> <li>Be involved in projects</li> <li>Campaign against laggards</li> <li>Set agenda for next steps</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Reward first movers</li> <li>Support pro-active corporate strategies</li> <li>Name and shame laggards</li> <li>Emphasize its time to move on</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Support frontrunners, pressure laggards</li> <li>Join platforms</li> <li>Be a watchdog</li> <li>Create transparency about the desired future</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Lobby the government</li> <li>Communicate with policy developers</li> <li>Monitor progress</li> <li>Shift attention to new issues</li> </ul>
<b>Financial institution</b> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>Donate to charity</li> <li>Finance projects</li> <li>Be clear about the strategic positioning</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Provide funding to frontrunners</li> <li>Provide financial benefits to sustainable business models</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Finance coalitions in addition to projects</li> <li>Collaborate with others</li> <li>Link long term investing to the new normal</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Integrate new criteria in grand policies</li> <li>Exclude unwilling grantees</li> <li>Communicate potential risks linked to new issues</li> </ul>
<b>Research</b> 	<ul style="list-style-type: none"> <li>Prioritize urgent issues</li> <li>Identify good practices</li> <li>Study underlying problems</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Showcase best practices</li> <li>Investigate failures</li> <li>Develop benchmarks</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Pressure a change agenda</li> <li>Calculate impacts of new normal</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Argue for evidence based policy instruments</li> <li>Monitor impact</li> </ul>

# Wat kan je doen als overheid?

Wees  
duidelijk



- Definieer
- SMART doelstelling

Regels



- Beleid
- Inkoop
- Planning

Financieel



- Belasting
- Subsidie
- Handel

Werk  
samen



- Standaarden
- Coalities

Verander  
de context



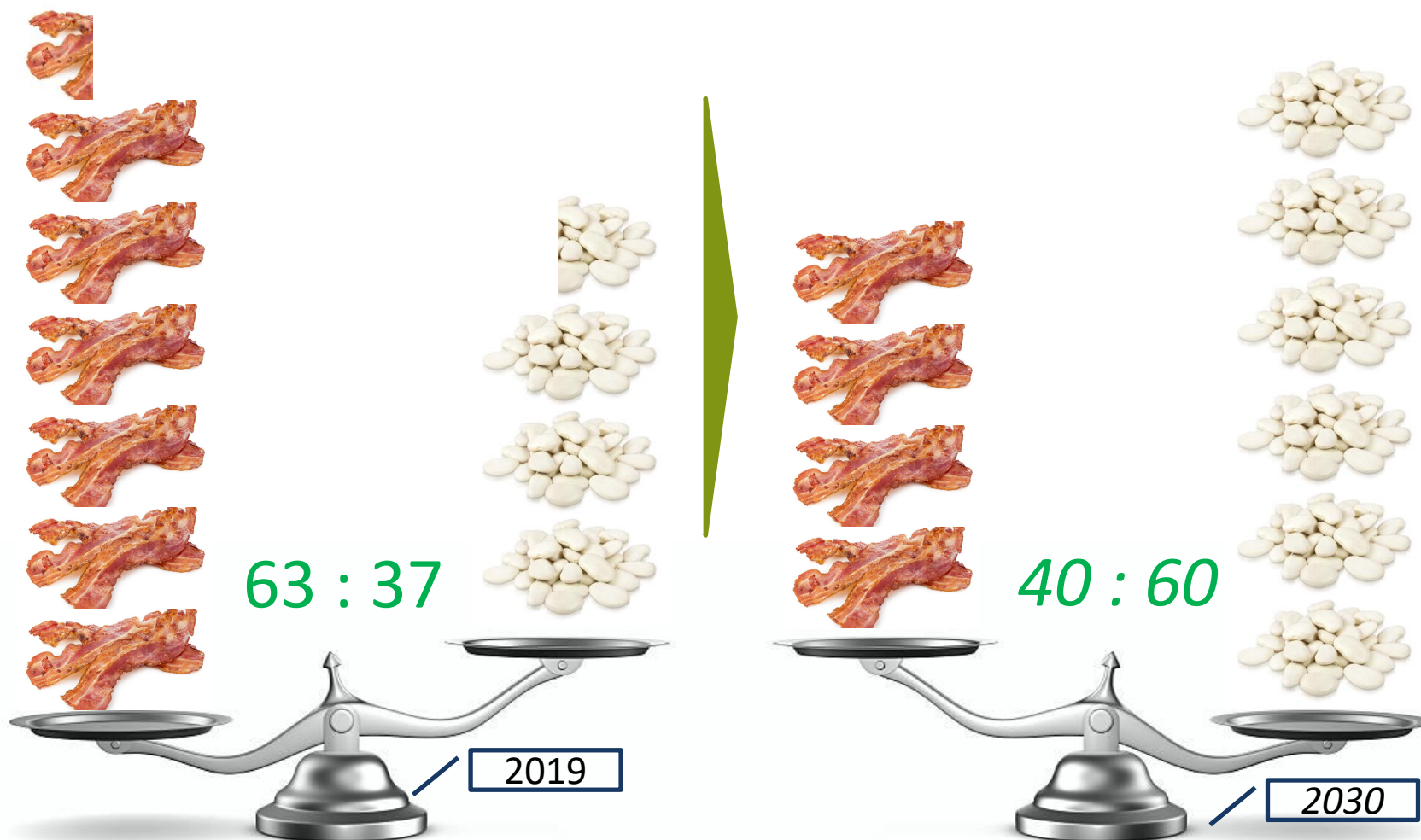
- Nudging
- Winkels

Informeer



- Campagne
- Media
- Educatie

# Wees duidelijk en maak doelstellingen smart



# Maak een gezond en duurzaam dieet een beleid-prioriteit





# Leg verantwoordelijkheid niet bij het individu





# Leg verantwoordelijkheid niet bij de industrie



Overheid dienen een actieve rol te nemen





# Interventies op scholen hebben grote impact



Een holistische aanpak werkt het best

# Amsterdamse aanpak overgewicht wint EU- prijs

De Amsterdamse aanpak om overgewicht bij kinderen en jongeren tegen te gaan, heeft de Europese Health Award 2019 gewonnen. De stad krijgt een beloning van 100.000 euro.

**ANP** 17 oktober 2019, 12:53

Maak de doelen meetbaar (en meet ze ook)





# Meer weten?



## Van Spek naar Bonen

De zes succesfactoren die van belang zijn om de eiwittransitie te versnellen

Joost Backer en Laure Heilbron

De laatste jaren heeft de eiwittransitie in Nederland een vlucht genomen. De Nationale Eiwitstrategie die is gepland voor eind 2019 biedt zowel een grote kans als risico; het vormt een uitgelezen kans om breed draagvlak te creëren voor een effectief lange-termijn plan. Tegelijkertijd riskeert men juist een vertraging van de eiwittransitie als de strategie onvoldoende inclusief blijkt en sommige partijen slechts voor spek en bonen meedoen. Het is daarom cruciaal dat de Nationale Eiwitstrategie in de komende maanden gevormd wordt door middel van een effectief proces. Om dit te bereiken, zijn zes elementen belangrijk. NewForesight belicht in dit artikel kansen en risico's aan de hand van deze zes succesfactoren.

### Een goede eiwitbalans – van niche naar mainstream

De afgelopen jaren is de eiwittransitie (of *eiwitherstel*) – de overgang van een overwegend dierlijke naar een meer plantaardige eiwitconsumptie en – productie – zich steeds meer gaan manifesteren. Er gebeurt veel, waar het begon met prikkelende documentaires als *Cowspiracy*, hangen nu bushokjes vol met posters van de recent gelanceerde campagne *Zo kan het ook*. Daarnaast zijn de afgelopen jaren verschillende adviesrapporten over de eiwittransitie verschenen van onder andere het *RIVM* (2017), *RIL* (2018) en *PBL* (2019). Kortom, er is veel gaande en er liggen net zo veel kansen. De huidige vorming van een Nationale Eiwitstrategie heeft dan ook potentie deze ontwikkelingen verder te versnellen. Maar wat zijn precies deze ontwikkelingen? En wat zijn de belangrijkste factoren die deze eiwittransitie in Nederland verder kunnen versnellen?

In de analyse *Voorlopen in de eiwittransitie – Transitie-analyse* werpt NewForesight meer licht op deze vragen. De belangrijkste aanbeveling luidt om de eerdergenoemde Nationale Eiwitstrategie te gebruiken als platform om de eiwittransitie verder te versnellen. Dit plan vormt een antwoord op de *oproep vanuit de EU* om een nationale strategie te vormen ter bevordering van de zelfvoorziening in plantaardige eiwitproductie. Op dit moment is de Nationale Eiwitstrategie het meest logische platform dat in potentie het mandaat en de middelen heeft om de eiwittransitie te versnellen, mits het de juiste stakeholders hierbij betreft. Het is zaak voort te bouwen op de deeltransities die het meest ver zijn, om te voorkomen dat een parallel traject wordt gestart dat slechts verwarring kan veroorzaken. Wil dit multi-stakeholderplan echter een succes worden, dan is een goed proces cruciaal.

### Versnellen van de transitie – Zes succesfactoren

De zes succesfactoren geven weer wat ervoor nodig is voor succesvol proces om de versnelling van de transitie te bewerkstelligen. Ze hebben betrekking op transities die op weg zijn van 'first movers' naar 'kritieke massa'. Samengevat: een succesvolle transitie met verschillende stakeholders vergt dat een gedeelde, heldere visie vertaald wordt in een actiegerichte strategie, waarbij een goede business case voor alle stakeholders wordt gezocht, rollen en verantwoordelijkheden duidelijk zijn en de voortgang gezamenlijk wordt gemonitord en geëvalueerd (zie *Figuur 1*).

Figuur 1 – De zes succesfactoren van markttransities - © NewForesight



#### 1. Gedeelde heldere visie

Creër duidelijkheid over de juiste verhouding en terminologie, en per wanneer dit bereikt moet zijn



Een effectieve transitie berust op een gezamenlijke visie die voor alle partijen helder is en wordt geaccepteerd. Waar wil je samen naartoe? Wat betekent dit concreet en wanneer moet dit bereikt zijn? Gebeurt dit niet, dan is er het risico dat plannen vooral plannen blijven.

Geïnterviewde stakeholders binnen de eiwittransitie zijn het op veel vlakken met elkaar eens: er moet een meer gebalanceerde verhouding komen in de consumptie van plantaardige- en dierlijke eiwitten (huidige verhouding is [37:63](#)). Men is het er ook over eens dat de gemiddelde Nederlander in totaal minder eiwitten zou moeten consumeren, aangezien de huidige

1



“If you want a different outcome, you have to change the rules of the game”



[www.newforesight.com](http://www.newforesight.com)

[Laure.heilbron@newforesight.com](mailto:Laure.heilbron@newforesight.com)

## Laure Heilbron

- Principal NewForesight
- Lid van de WorldConnectors thinkcubator
- Voormalig Directeur Organic Cotton Accelerator
- Voormalig Zakelijk Directeur Social Impact Factory